

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ПОВІДОМЛЕННЯ В УМОВАХ РЕТРАНСЛЯТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Досліджено проблему трансмісії повідомлення в межах непрямого спілкування. Непряме спілкування із залученням третього антропоконституента в структуру комунікації відзначене поетапністю передачі повідомлення від відправника до ретранслятора та від останнього до отримувача. У процесі просування повідомлення по каналу ретранслятивного зв'язку реалізуються складні соціальні та психологічні відносини між членами комунікації. Успіх такого спілкування значною мірою залежить від функціонування проміжної ланки – ретранслятора та його відношення до ключових членів комунікації. Успішність ретранслятивного спілкування визначається ступенем відповідності вихідного повідомлення вхідному. Ступінь такої відповідності може бути повною, частковою або відсутньою, що залежить від соціально-психологічних відносин членів непрямої комунікації. У процесі передачі повідомлення зазвичай виникають певні перешкоди через невідповідність кодів відправника й отримувача, неадекватність сигналу повідомлення, недосконалість коду або некоректність його застосування.

Ключові слова: трансмісія повідомлення, антропоконституент комунікації, непряме спілкування, опосередкована послідовність, ретранслятор, канал зв'язку, перешкоди комунікації.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проблема вивчення непрямого спілкування лежить в основі дослідження мовних одиниць, що реалізуються у такому контексті. Складність і нестандартність непрямого спілкування з опосередкованою послідовністю зумовлює специфіку повідомлень і форму висловлювань, які породжуються у непрямої комунікації.

У фокусі актокомунікативного аспекту ретранслятивного спілкування, в межах якого функціонує ретранслятор повідомлення відправника отримувачу, є дослідження ролі третього антропоконституента, який здійснює передачу повідомлення у проведенні успішної опосередкованої комунікації. Виникнення проблеми вивчення опосередкованого спілкування – ретранслятивної комунікації – тісно пов'язане з дослідженням мовних одиниць, які реалізуються у таких умовах, визначенням їх лінгвального й екстралінгвального статусу. Вищезазначена проблематика наукових пошуків є актуальною в сучасній науковій парадигмі лінгвістичних та екстралінгвістичних досліджень, спрямованих на вияв кореляції між внутрішніми та зовнішніми чинниками мови як системи.

Підґрунтя до вивчення питань непрямої комунікації закладено академіком Т. Г. Почепцовим [2], що дало змогу деталізувати її екстралінгвальні аспекти.

Актуальність розвідки визначається спрямованістю сучасних наукових пошуків до інтегративного вивчення з метою деталізації даних про функціонування мовленнєвих одиниць у нестандартних умовах їх реалізації.

Мета статті – здійснити актокомунікативний аналіз непрямого спілкування з опосередкованою послідовністю ретранслятивного спілкування.

Об'єктом дослідження є ретранслятивне спілкування та повідомлення, що реалізується в його умовах. Предмет дослідження – актокомунікативні характеристики ретранслятивного спілкування та особливості його реалізації. Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**: визначення специфіки схеми ретранслятивного спілкування; розгляд його статичної моделі; визначення ролі ретранслятора для успішної реалізації спілкування; опис перешкод у каналі ретранслятивного зв'язку.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Комунікація в її абстрактному понятті визначається певним набором значень, концептуальних компонентів, один з яких – спосіб передачі інформації, думок, емоцій та навичок, що передбачає виникнення висловлювань, слів, в основі яких лежать ідеї [3, 27].

Передача мовленнєвих повідомлень, як зазначає Р. Якобсон [4], здійснюється за участі

відправника та отримувача – необхідних складників акту мовленнєвої комунікації, який можна розглянути як взаємодію цих двох ланок, у основі якої лежить повідомлення [4, 89].

Основу акту комунікації становить схема передачі повідомлення як фундаментальне положення теорії інформації [1, 8], відповідно до якої відправником виступає людина, здатна до сприйняття, збереження та опрацювання інформації; повідомленням – ті ідеї та почуття, якими володіє людина; кодувальним засобом – мовленнєво-мисленнєвий апарат людини та код: слово – висловлювання – текст; міміка людини – сигнал, що проходить по каналу зв'язку.

У процесі передачі повідомлення зазвичай виникають певні перешкоди, коли відбувається невідповідність кодів відправника й отримувача, неадекватність сигналу повідомлення, недосконалість коду або некоректність його застосування, а також певні зміни в каналі зв'язку, втрата частини сигналу.

Зважаючи на те, що мовленнєва ретрансляція передбачає залучення третього комуніканта – ретранслятора повідомлення – в ланку *відправник–ретранслятор–отримувач*, схема мовленнєвої ретрансляції може бути представлена так:

Сигнал 1 – канал зв'язку 1 – сигнал 2 – канал зв'язку 2 – Сигнал 3

Відправник – повідомлення 1 – Ретранслятор – повідомлення 2 – Отримувач – повідомлення 2

-----*Перешкоди*-----

Розглянувши мовленнєве ретранслятивне спілкування з позиції способу його реалізації (статична модель), слід зазначити, що переміщення інформації по каналу ретранслятивного зв'язку може здійснюватися з метою її передачі й запити.

Наприклад:

“And you will tell that man Burch, Brown – that she is here” [7, 230].

“Run up and ask her if I can pop in for a minute” [7, 26].

Мовленнєве спілкування як вид зв'язку між людьми у процесі будь-якого виду спілкування становить розмаїття відношень, що повторюються. Отримання інформації реалізується у формі «відновлення відношень певного об'єкта в іншому матеріальному утворенні» [5, 3]. Крім того, мовленнєве спілкування – особистісний зв'язок, адже відносини між комунікантами індивідуальні, зумовлені взаємозв'язком та підлеглистю людської діяльності в межах комунікації.

Зазначимо, що ретранслятором у непрямому спілкуванні виступає людина – носій певних якостей у гаммі їх потенційних відношень, що великою мірою впливає на хід та результат комунікації.

У процесі ретранслятивного спілкування реалізуються складні особистісні відносини (порівняно з прямою комунікацією) через залучення третього конституента у структуру мовленнєвої взаємодії. Внаслідок цього, проходження повідомлення в умовах ретрансляції відбувається поетапно: на першому етапі воно реалізується в ланці «відправник – ретранслятор», на другому – «ретранслятор – отримувач».

Успішність ретранслятивного спілкування визначає ступінь відповідності вихідного повідомлення (повідомлення 2) вхідному (повідомлення 1), що залежить від способу функціонування ретранслятора. Ступінь такої відповідності може бути повною, частковою або відсутньою, залежно від соціально-психологічних відносин відправника і ретранслятора, ретранслятора й отримувача повідомлення. Повна відповідність повідомлень ретранслятора й отримувача можлива в умовах нерівноцінного соціального статусу комунікантів, в офіційних умовах, а також в умовах неформальних позитивних стосунків між членами комунікації.

На шляху вдалого проведення комунікації можуть виникати певні перешкоди з боку відправника, не здатного вибрати відповідного ретранслятора, який може зреалізувати його намір. Важливою для відправника є адекватна оцінка ментальних і комунікативних

можливостей ретранслятора. При частковій відповідності повідомлення 2 повідомленню 1 останнє може бути передано в розширеному або скороченому вигляді. В умовах позитивних відносин між членами комунікації такі зміни не можуть загалом суттєво вплинути на хід та результат спілкування – деформація повідомлення в цьому випадку не є перешкодою в непрямій комунікації.

Так, у прикладі, поданому нижче, ретранслятор, що має дружні стосунки з відправником, підсилює зміст вхідного повідомлення у висловлюванні: “Go on down there”, said the old man, “and tell Mr. Kosak to give you a loaf of bread and a pound of cheese, son” [8, 73] додатковою інформацією, спрямованою на завоювання симпатії отримувача з метою реалізації прохання відправника: “Mr. Kosak,” I said, “you know I did not come here to buy anything. You know I enjoy quiet philosophical chat with you every now and then. Let me have a loaf of French bread and a pound of cheese” [8, 77]. Проте при цілеспрямованій деформації повідомлення 2 комунікація буде порушена. Відсутність передачі повідомлення відправника отримувачу може виникати в контексті таких відносин між комунікантами: а) залежності отримувача від ретранслятора; б) неформальних негативних відносин. Саме тому важливим є вибір ретранслятора, адекватного його функціональній ролі з боку відправника, що зніме небезпеку збою комунікації.

Повна невідповідність повідомлень відправника й ретранслятора спостерігається в умовах неформальних негативних стосунків, що виникають унаслідок некоректної оцінки відправником характеру відносин із ретранслятором, його особистісних якостей, недостатньої інформації щодо ретранслятора, який може ігнорувати функцію передачі повідомлення отримувачу.

Часткова відповідність повідомлення 2 повідомленню 1 у їх розширеному або скороченому вигляді може виникнути в контексті неформальних негативних відносин із вини відправника, який недостатньо правильно оцінив характер стосунків із ретранслятором, через що комунікація не відбулась. Наприклад: “Quite right, too. I will all for you. You ought to lure him in here, so that I can meet him. But tell him to shave off that large moustache first” [9, 102].

Відповідь ретранслятора на висловлювання відправника становить мотивацію відмови від передачі повідомлення відправника: “Why should I? It does not matter to me. I am not going to kiss him” [9, 299]. Правильна оцінка ступеня зацікавленості ретранслятора в реалізації вхідного повідомлення є пересторогою для успішної комунікації. У процесі просування повідомлення по каналу ретранслятивного зв'язку можливі додаткові перешкоди, що виникають внаслідок: а) несправності технічних засобів для передачі сигналу; б) невдалого вибору ретранслятора для здійснення додаткової функції перекладача у випадку розбіжності мовних кодів комунікантів.

Ситуація, подана нижче, є ілюстрацією правильного вибору ретранслятора відправником, який успішно виконав свою функцію: “Tell her I want to marry her. I told her. She agrees” [8, 34].

Отже, аналіз висловлювань в умовах ретранслятивного спілкування передбачає розмежування суттєвих аспектів у взаємодії комунікантів, чергування процесів кодування та декодування повідомлень з огляду на ситуацію спілкування, її специфіку, а також ступінь відповідності кодів членів комунікації, характеру їх повідомлень та місця в екстралінгвальному та лінгвальному контекстах.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, непряме спілкування з опосередкованою послідовністю структуроване завдяки залученню третього антропоконституента до його складу. Функціонування ретранслятора повідомлення забезпечує успіх такої комунікації, з одного боку, та несе невдачу, з іншого, залежно від його відносин із відправником та отримувачем повідомлення. Успішність ретранслятивної комунікації визначається ступенем відповідності вихідного повідомлення вхідному, а також усуненням перешкод, що виникають у каналі ретранслятивного зв'язку.

Перспективою дослідження цієї проблеми є деталізація феномену спілкування ретрансляції в межах письмового спілкування – художньої прози та поезії – з визначенням особливостей статусу ретранслятора як сукупності образів, що передають авторське повідомлення читачеві у його художньому розмаїтті.

Джерела та література

1. Мороховський А. Н. Некоторые общетеоретические проблемы стилистики / А. Н. Мороховский, О. П. Воробьева, Н. И. Лихошерст, З. В. Тимошенко // Стилистика английского языка. – К. : Вища шк., 1984. – С. 7–50.
2. Почепцов Г. Г. О коммуникативной типологии адресата / Г. Г. Почепцов // Речевые акты в лингвистике и методике. – Пятигорск : ПГПИИЯ, 1986. – С. 10–15.
3. Шукуров Э. Д. Некоторые объективные предпосылки общения / Э. Д. Шукуров, В. К. Нишанов // Общение в свете теории отражения. – Фрунзе : Илим, 1980. – С. 19–24.
4. Jakobson R. Closing Statement: Linguistics and Poetics / R. Jakobson // Style in Language / ed. Thomas Sebeok. – Cambridge : The M.I.T. Press, 1960. – P. 350–377.
5. Littlejohn S. W. Theories of Human Communication / Stephen W. Littlejohn, Karen A. Foss. – Balmont : Wordsworth Comp, 1989. – 315 p.
6. Posner R. Semantics and Pragmatics of Sentence Connectives in Natural Language / R. Posner // Speech act theory and pragmatics / ed. by J. Searle, F. Kiefer and M. Bierwisch. – Amsterdam : Reidel, 1980. – Vol. 10. – P. 169–203.
7. Krantz J. *Mistral's Daughter* / J. Krantz. – Toronto : Bantam Books, 1988. – 587 p.
8. Maugham W. S. *Catalina* / W. S. Maugham. – London : Pan Books, 1982. – 238 p.
9. Priestley J. B. *Bright Day* / J. B. Priestley. – London : HarperCollins, 1980. – 303 p.

References

1. Morohovskyi, A. N., and Vorobiova, O. P., et al. 1981. "Nekotoryie Obshcheteoreticheskiie Problemy Stilistiki". *Stilistika Angliiskogo Yazyka*, 7–50. Kiev: Vyshcha shkola.
2. Pocheptsov, G. G. 1986. "O Kommunikativnoi Tipologii Adresata". In *Rechevyie Akty v Lingvistike i Metodike*, edited by G. G. Pocheptsov, 10–15. Piatigorsk.
3. Shukurov, E. D., and Nishanov, V. K. 1980. Niekotoryie Obiektivnyie Predposylki Obshcheniia". *Obshchestvo v Svete Teorii Otrazheniia*, 19–24. Frunze: Ilim.
4. Jakobson, Roman. 1960. "Closing Statement: Linguistics and Poetics". In *Style in Language*, edited by Thomas Sebeok, 360–377. Cambridge: The M.I.T. Press.
5. Littlejohn, Stephen W., and Foss, Karen A. 1989. *Theories of Human Communication*. Balmont: Wordsworth Comp.
6. Posner, Roland. 1980. "Semantics and Pragmatics of Sentence Connectives in Natural Language". In *Speech act theory and pragmatics*, edited by J. Searle, F. Kiefer and M. Bierwisch, 10: 169–203.
7. Krantz, Judith. 1988. *Mistral's Daughter*. Toronto: Bantam Books.
8. Maugham, W. S. 1982. *Catalina*. London: Pan Books.
9. Priestley, J. B. 1980. *Bright Day*. London: HarperCollins.

Авдеенко Татьяна. Особенности передачи сообщения в условиях ретранслятивной коммуникации. Исследована проблема трансмиссии сообщения в рамках косвенной коммуникации. Косвенное общение с включением третьего антропоконституента в структуру коммуникативного акта предполагает поэтапную передачу сообщения отправителя к ретранслятору и от последнего к получателю. В процессе продвижения сообщения по каналу ретранслятивной связи реализуются сложные социально-психологические отношения между членами коммуникации. Успех такого общения в большой степени зависит от функционирования промежуточного звена – ретранслятора и его отношения к ключевым членам коммуникации. Успешность ретранслятивного общения определяется степенью ответственности исходного сообщения входному. Степень такой ответственности может быть полной, частичной или отсутствовать. Это зависит от социально-психологических отношений членов непрямой коммуникации. В процессе передачи сообщения возможно возникновение некоторых преград из-за несоответствия кодов отправителя и получателя, неадекватности сигнала сообщения, несовершенства кода или некорректности его применения.

Ключевые слова: трансмиссия сообщения, антропоконституент коммуникации, косвенное общение, опосредованная последовательность, ретранслятор, канал связи, помехи коммуникации.

Avdeienko Tetiana. Peculiarities of Message Transmittance in Transmittance Communication. The article focuses on the problem of message transmittance in indirect communication. Indirect communication is marked by functioning of the third anthropoconstituent in the interaction, due what message transmittance is made in successive

stages – from the sender to transmitter and from the latter – to the recipient. The process of message transmittance through transmittance communication channel presupposes definite social and psychological relations among the members of the interaction. The success of such a communication depends on the functioning of the intermediate link – transmitter and his relations with the principal members of the indirect interaction. Successful transmittance communication is determined by correlation degree between the initial and final message. Correlation degree can be complete; partial or zero depending on the social and psychological relations among the communicators. The process of message transmittance may be a failure because of some hindrances owing to the code discrepancy, irrelevance between the signal and the message, code imperfection and its incorrect usage.

Key words: message transmission, anthropoconstituent of communication, indirect communication, indirect succession, transmitter, channel of communication, communication interference.

УДК 821.581/ - 21

Аліна Акімова

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД КИТАЙСЬКИХ ДРАМАТУРГІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Проаналізовано теоретичні засади китайських драматургів ХХ століття, розглянуто жанрові особливості класичної та розмовної драм на основі теорій драм у Європі, а також висвітлено новаторство драматургів у зображенні почуттів та емоцій закоханих героїв. Розглянуто наукові концепції вітчизняних і зарубіжних дослідників про становлення, розвиток і сучасний стан драми в Китаї. Прагнення митцями оновити та вийти за усталені межі жанру класичної драми було викликано плином часу, західно-європейськими тенденціями. Вважаємо, що вагомий та беззаперечний вплив на художню літературу, а відтак і на драматургію, здійснювався через соціально-політичний устрій тогочасного Китаю. Доведено, що поєднання візуального та вербального є ключовим у розумінні специфіки теми сучасних драматичних творів.

Ключові слова: новітня китайська драматургія, китайська література, синтез візуального та вербального, авангардність п'єси, експериментальність, нове покоління, образно-слуховий рівень.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналізуючи китайську драматургію ХХ століття, варто згадати про тогочасні історичні події, що мали вплив на її становлення. Протягом останніх десятиліть було проведено низку реформ (й економічних, і політичних), які мали на меті поживавити мистецьку діяльність. Хвиля репресій, що прокотилася Китаєм упродовж «культурної революції», позбавила новітню літературу великої кількості митців. Заангажоване бачення дійсності, вказівки писати виключно на окреслені теми, зведена до мінімуму критика позбавили оновлювану китайську літературу жаданого експериментаторства та бажання бути зрозумілою зарубіжним читачам.

Аналіз досліджень цієї проблеми. На сучасному європейському просторі дослідженням класичної та новітньої китайської драматургії присвячено чимало наукових розвідок вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема В. Аджимамудової, В. Алексеєва, І. Гайди, О. Желуховцева, О. Кобзева, Ю. Лемешка, В. Малявіна, Л. Меньшикова, Л. Нікольської, А. Радіонова, С. Серової, В. Сорокіна, М. Спешнєва, М. Федоренка, Є. Шалунової, Я. Щербакова та ін. У контексті літературного процесу в Китаї видано праці Ван Говєя, Лі Сушена, Мен Яо, Чжоу І-бая, Чжуан І-фу, Хун Шена та ін.

Мета і завдання статті – проаналізувати та поглибити знання про китайську драматургію; розкрити специфіку синтезу візуального та вербального у сучасних китайських драмах; дослідити тексти китайських драматургів та окреслити їх проблематику.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На художню динаміку китайської драматургії ХХ ст. вплинули і загальносвітові літературні процеси, і прагнення митців до реформування їхнього національного репертуару через